

## Käännetään suunta – pitkäikäistymisestä elämänviisauden voimavara

Puhe Kansalaisvaikuttamisen ja Miina Sillanpään päivän juhlaan

Hyvä juhlaväki,

Olen juvalaissyntyisenä eteläsavolaisena ilolla ja ylpeydellä kuunnellut tämän päivän puheenvuoroja. Täällä rakkaassa lapsuuteni kotimaakunnassa ollaan ottamassa johtavaa roolia pitkäikäistymisen mahdollisuuksien hyödyntämisessä. Etelä-Savossa haastetaan vallitsevaa ajattelua, jossa ikääntyminen nähdään ennen kaikkea haasteena ja kulueränä, johon yhteiskunnan pitää varautua.

Totta on, että hoivan ja palvelujen tarve voi elämän viimeisinä vuosina lisääntyä. Oikeus arvokkaaseen ikääntymiseen ja tarvittaviin palveluihin on turvattava kaikilla hyvinvointialueilla. Emme kuitenkaan saa tarkastella pitkäikäistymistä vain tästä kapeasta näkökulmasta.

Maakuntajohtaja totesi omassa puheenvuorossaan osuvasti, että ihmiset ovat ratkaisu. Ihmiset kantavat vastuuta toisistaan, läheisistään, naapurustostaan ja ympäristöstään. Ihmiset tekevät välittäviä tekoja, rakentavat yhteisöjä ja ohjaavat yhteiskuntamme kehitystä.

Juuri näin.

Hyvä juhlaväki,

Miina Sillanpään Säätiössä olemme viime aikoina palanneet yhä uudelleen yhden kysymyksen äärelle: miksi puhumme Suomessa niin paljon ikääntyvästä yhteiskunnasta ja niin vähän pitkäikäistyvistä yhteiskunnasta? Miksi tarkastelemme eliniän pitenemistä ensisijaisesti yhteiskunnallisena haasteena, vaikka käsissämme on yksi aikamme merkittävimmistä saavutuksista ja mahdollisuuksista?

Professori Andrew Scott on kuvannut näiden näkökulmien eroa osuvasti. Ikääntyvä yhteiskunta tarkastelee ennen kaikkea väestön ikärakenteen muutosta. Pitkäikäistynyt yhteiskunta puolestaan kysyy, millaisia uusia mahdollisuuksia avautuu, kun ihmiset elävät yhä pidempään.

Tämä näkökulman muutos on perustavanlaatuinen. Se haastaa meidät ajattelemaan uudelleen ihmisen elämänkulkua, yhteiskunnan rakenteita ja eri sukupolvien roolia tulevaisuuden rakentajina.

Kuten säätiön toimitusjohtaja Soile Kuitunen puheenvuorossaan totesi, Suomella on käytössään enemmän osaamista, kokemusta ja elämänviisautta kuin koskaan aikaisemmin. Samalla nuoret rakentavat tulevaisuuttaan maailmassa, jossa monet totutut ratkaisut eivät enää toimi.

Mitä voimmekaan saada aikaan, jos yhdistämme eri sukupolvien osaamisen, kokemuksen, luovuuden ja tulevaisuudenuskon aivan uudella tavalla?

Soile nosti esiin myös tuoreen Miina Sillanpään Säätiön toteuttaman kyselyn, jonka tulokset herättävät ajatuksia. Vain 16 prosenttia suomalaisista arvioi, että yhteiskuntamme on varautunut hyvin tai melko hyvin hyödyntämään sitä, että ihmiset elävät entistä pidempään toimintakykyisinä ja aktiivisina. Lähes puolet arvioi, että olemme varautuneet siihen huonosti.

Meillä on siis valtavasti hyödyntämättömiä mahdollisuuksia. Juuri niihin haluamme säätiössä tarttua yhdessä kuntien, eri-ikäisten ihmisten ja järjestöjen kanssa.

Hyvä juhlaväki,

Pitkäikäistyminen muuttaa käsitystämme elämän eri vaiheista. Tulevaisuudessa opimme, teemme työtä, vaihdamme suuntaa, kuntoudumme ja osallistumme yhteiskuntaan yhä moninaisemmin eri ikäisinä. Pitkä elämä avaa uusia mahdollisuuksia yksilöille, yhteisöille ja koko yhteiskunnalle.

Näiden mahdollisuuksien hyödyntäminen edellyttää rohkeutta uudistaa totuttuja ajattelutapoja ja rakenteita.

Samalla meidän on tunnistettava, ettei pitkän elämän mahdollisuus jakaudu tasaisesti. Hyvinvointi- ja terveyserot, osallisuuden puutteet ja eriarvoiset mahdollisuudet toimintakyvyn ylläpitämiseen voivat kaventaa merkittävästi pitkän elämän tuomia hyötyjä.

Siksi pitkäikäistyvän yhteiskunnan rakentaminen edellyttää nykyistä vahvempaa panostusta ennaltaehkäisyyn, kuntoutumiseen ja ihmisten mahdollisuuksiin osallistua yhteiskuntaan läpi elämän. Tarvitsemme myös päätöksentekoa, joka ylittää ikäryhmien, hallinnonalojen, kuntien ja hyvinvointialueiden sekä vaalikausien rajat.

Ajattelemme Miina Sillanpään Säätiössä, että Suomi tarvitsee uuden sukupolvisopimuksen.

Meille sen ytimessä on yhteinen lupaus: jokaisen sukupolven osaaminen, kokemus ja voimavarat ovat arvokkaita, ja jokaisella on mahdollisuus osallistua tulevaisuuden rakentamiseen.

Nuoret tuovat mukanaan uusia näkökulmia, osaamista ja rohkeutta haastaa vakiintuneita ajattelu- ja toimintatapoja. Pitkän elämän eläneillä puolestaan on kokemusta, verkostoja ja elämänviisautta, joille yhteiskunnassamme on aivan liian vähän käyttöä.

Kun nämä voimavarat kohtaavat, voi syntyä jotakin aivan uutta. Samalla rakennamme siltaa sukupolvien välille ja torjumme niiden tarpeiden ja mahdollisuuksien vastakkainasettelua.

Hyvä juhlaväki,

Katseen kääntäminen pitkäikäistymiseen ja sen näkemiseen voimavarana ei tapahdu itsestään. Se vaatii yhteistä työtä ja ennen kaikkea tekoja.

Tänään vietämme Kansalaisvaikuttamisen ja Miina Sillanpään päivää, ja siniristiliput liehuvat sen kunniaksi.

Miina Sillanpäällä oli useita lempisanontoja. Hänellä oli tapana sanoa: ”Ei koskaan saa sanoa minä en osaa, vaan vaikeimmissakin tilanteissa pitää sanoa minä yritän.”

Hän muistutti usein myös siitä, että pelkät sanat eivät riitä, tarvitaan tekoja.

Otetaan nämä Miinan ajatukset mukaamme.

Tänään olemme kuulleet hienoja puheenvuoroja, mutta ennen kaikkea olemme kokoontuneet juhlistamaan ihmisiä ja yhteisöjä, jotka ovat täällä Etelä-Savossa jo tarttuneet toimeen. He ovat nähneet pitkäikäistymisessä mahdollisuuksia ja kehittäneet rohkeasti uudenlaisia ratkaisuja.

Lämmin kiitos teille kaikille!

Juuri tällaisesta paikallisesta kekseliäisyydestä ja ihmisten omasta aktiivisuudesta voi syntyä ratkaisuja, joista koko Suomi hyötyy. Miina Sillanpään Säätiönä haluamme olla mukana tukemassa näiden toimintamallien kehittämistä ja levittämistä.

Viittasin aiemmin uuden sukupolvisopimuksen tarpeeseen. Se on myös yksi Miina Sillanpään Säätiön hallitusohjelmataavoitteista. Haluamme itse näyttää esimerkkiä ja ottaa vuonna 2027 konkreettisia askeleita sen rakentamiseksi.

Suuntaamme kehittämis- ja innovaatiotoimintaamme ratkaisuihin, jotka vahvistavat ihmisten yhteyttä toisiinsa ja yhteiskuntaan. Etsimme erityisesti uusia toimintatapoja niihin tilanteisiin, joissa ihmisen osallisuus ja mahdollisuus vaikuttaa omaan elämäänsä ovat vaarassa haurastua.

Yksi merkittävimmistä uusista avauksistamme on Elämänviisauden silta, jonka käynnistämme vuonna 2027.

Olen erityisen iloinen voidessani kertoa, että Etelä-Savosta tähän uudenlaiseen sukupolvien yhteistyöhön lähtevät mukaan Mikkeli, Pieksämäki ja Savonlinna.

Elämänviisauden sillassa nuoret ja kokeneemmat sukupolvet kohtaavat, oppivat toisiltaan ja etsivät yhdessä ratkaisuja kuntien ja paikallisten yhteisöjen todellisiin haasteisiin. Haluamme saada elämänviisauden liikkeelle ja osoittaa, mitä eri sukupolvien yhteistyöllä voidaan saavuttaa.

Kunnat ovat meille strategisia kumppaneita, sillä pitkäikäistyvän yhteiskunnan tulevaisuus rakennetaan ihmisten omissa elinympäristöissä. Pitkäikäistyminen koskettaa asumista, koulutusta, kulttuuria, työllisyyttä, osallisuutta ja sukupolvien välisiä suhteita. Kunnissa nämä kysymykset kohtaavat, ja juuri siellä voidaan yhdistää paikalliset voimavarat, ihmisten osaaminen ja erilaiset toimijat uudenlaiseksi yhteistyöksi.

Tavoitteemme ulottuu kuitenkin Etelä-Savo laajemmalle. Haluamme löytää ja kehittää ratkaisuja, joita voidaan hyödyntää eri puolilla Suomea. Kokoamme kokeilujen tuloksia, jalostamme niistä uusia toimintamalleja ja rakennamme pohjaa valtakunnalliselle Elämänviisauspankille.

Näin paikallisista kokeiluista voi kasvaa valtakunnallista muutosta.

Hyvät ystävät,

Etelä-Savo näyttää nyt esimerkkiä siitä, miten pitkäikäistymisen mahdollisuuksiin voidaan tarttua. Täällä elämänviisaus ei jää vain juhlapuheisiin, vaan sitä viedään käytäntöön ihmisten ja yhteisöjen voimin.

Jatketaan yhdessä tätä työtä. Käännetään suunta ja tehdään pitkäikäistymisestä koko Suomen voimavara.

Kiitos teille kaikille!